

Библиографија часописа *Дабро-босански Источник*

Добрило Аранитовић
Библиотека шабачка
dobrilo.aranitovic@gmail.com

Радуловић, Здравка. *Библиографија часописа „Дабро-босански Источник“ (1887 – 1911)*. Београд: Православни богословски факултет Универзитета, Институт за теолошка истраживања, 2010.

Не чини ми се нескромним ако овде подсетим* на познати натпис на вишеградском мосту, чувеној „на Дрини ћуприји“: „Кад мудра управа, и племенита вештина пружише руку једна другој, настаде овај мост...“ – јер би се то, безмало, могло рећи за сваки промишљени истраживачки подухват, племенит по намерама и плодоносан по резултатима за самоспознање културе једног народа. А управо овај истраживачки труд, у оквиру поменутог пројекта, на најбољи начин премошћава дванаест деценија од покретања и читаво столеће од гашења овог знаменитог црквеног гласила прекодринских Срба. И као каква културолошка ћуприја дотура на другу обалу глас о себи, о својим стремљењима и порукама. Штавише, можда се с више основа може рећи да ова публикација, која нам се као леп дар данас обрела у рукама, по својој садржини и учењачком устројству, надраста оквири едиције у којој је она, како би народ рекао, „трећа срећа“. Пре би се, дакле, могло рећи да је у питању монографија с библиографијом, а не обична тематска и ретроспективна библиографија. Јер самој библиографији, стручно беспрекорно сређеној, са 4.721-ом библиографском јединицом, претходи уводна студија на преко педесет двостубачних страница ситно сложеног текста која може бити и засебна књига. У њој је реч не само о часопису који је предмет обраде: његовом покретању и покретачима, наслову и поднаслову и њиховом мењању, о уредницима, програму, сарадницима и објављеним прилозима, већ је аналитичко-синтетички изложена веома садржајна и објективна анализа укупне друштвене, културно-просветне, црквено-народне историје српског народа с оне стране Дрине у другој половини XIX и током прве две деценије XX века. На основу архивске грађе, музејских ризница и богате релевантне литературе, дочарана нам је слика и целовита духовно-културна атмосфера у доба аустроугарске окупације ових исконских српских подручја од 1878. до 1914. године, од тренутка кад је германска солдатеска крочила на српско тло до Принципових куршума. А све је то дато документовано и с истраживачком прилежношћу која нам омогућава да појмимо прилике у којима је покренут часопис *Дабро-босански Источник*, размере свестране и упорне германиза-

ције, ометања, сакаћена српских права и српских духовних прегнућа. Реч је, дакле, о препрекама с којима се суочавало ово црквено српско гласило, које је, како му само име каже, настојало да подсети на корене, *источнике* који чине срж једног национа, препреке с којима се четврт века борило с променљивом срећом и у том боју подлегло.

Завојевачка политика, оличена у првом реду у злогласном Калајевом режиму, трудила се свим силама да потре или бар пригуши национално осећање српског народа, да га одвоји од матице, наметне му некакво фантомско „бошњаштво“ и њему адекватан језик, да посвађа три конфесије перфидно се улагујући свакој од њих. (Данас се с много разлога можемо запитати кад све ово имамо у виду: нису ли на светској сцени кројења српске судбине најгрлатији и најутицајнији директни Калајеви унуци?) Ауторка нам пружа слику стања у Српској православној цркви, њеном односу с Бечом и Васељенском патријаршијом, о њеном предводништву у борби за црквено-школску аутономију, о храбрости и истрајности њених архијереја у одбрани вере и олтара, српског имена и језика, ћириличног писма, слободе удруживања и оснивања културних установа и институција са српским националним предзнаком. Посеба поглавља уводне студије посвећена су школским приликама, борби за отварање српских основних школа, српске гимназије и богословије у Сарајеву, школовању српских просветних кадрова. Посебна поглавља посвећан су такође и културним приликама, формирању национално свесне интелигенције, просвећивању народа, улози друштва „Просвјета“, првим српским листовима и часописима, посебно *Босанској вили* и *мостарској Зори*.

У овако прегледном и свеобухватном контексту, ауторка позиционира и часопис *Дабро-босански Источник*, не само као обавештени библиограф, за кога нема тајни, већ и као културолог и књижевни посвесничар. Даје објективну анализу и оцену вредности прилога објављених на страницама часописа. Ево шта, на пример, пише о вредности књижевних прилога које је часопис објављивао: „Књижевност *Источника* у себи садржи мноштво слабости и недостатака, чему су великим дијелом узрок недовољна способност и помањкање талента њихових сарадника“, или: „Свеукупно, објављена поезија у овом листу била је препуна слабости које су се често испољавале у виду извјештачености, неумјесне патетике, стереотипности, баналности и свега онога што је романтизам у својим последњим данима испољавало“. Дакле, глорифика-

*Реч Добрило Аранитовића на свечаном представљању књиге на Православном богословском факултету у Београду 29. маја 2010. године.

цији и некритичности овде нема места. Али ауторка не штеди речи хвале за изузетан допринос часописа на подстицању сакупљања, публиковања и спасавања од заборављања свеколиких народних умотворина, на публиковању описа старина (стarih књига и рукописа, насеља, црква и споменика). Не заборавља његов допринос књижевној критици и библиографији. Посебну вредност уводне студије чине биографије најзначајнијих и најплоднијих *Источинкових* сарадника: Марка С. Поповића Родољуба, Михаила Милановића, Богдана Милановића Крајишника, Дионисија Миковића, Божидара Черовића, Петра С. Иванчевића, Светозара Грубача, Васа М. Ђуковића, Вида Вуклетића Вукасовића, Гаврила Бољарића и других. Кад томе додамо и претходно оцртане портрете црквених великодостојника: Саве Косановића, Ђорђа Николајевића, Леонтија Радуловића, Серафима Перовића, Николаја Мандића, онда је згодна прилика да – уз дешифровање бројних псеудонима – нагласимо допринос наше ауторке на допуни разноврсних података за *Српски биографски лексикон*, *Српску енциклопедију*, а посебно *Лексикон српских писаца* који, најзад, ускоро почиње од слова А.

О самој библиографији часописа, најобимнијем прилогу у овој књизи и најмукотрпнијем послу, најлакше је изрећи суд. Урађена је према најсавременијим, како би проф. Шијаковић рекао, најстрожијим и најстручнијим стандардима, максимално прегледно, информатички богато, како по стручном распореду грађе, по елементима библиографског описа, тако и по пратећим регистрима. Уосталом, тако

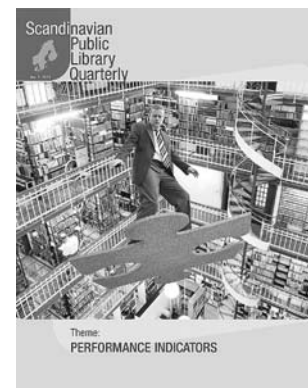
се нешто могло и очекивати од искусног библиографског радника и организатора библиографског рада под чијим је стручним надзором недавно публикован и двадесети том *Српске библиографије књига 1868 – 1944. године*, од ауторке чија је библиографска верзија овог часописа још 1988. године одбрањена као магистарска дисертација.

За површне и плиткоумне духове, библиографије су сувопарна штива, за озбиљне, темељне истраживаче, оне су незаобилазни приручници који штеде време, упућују у правом смеру и кориснику скраћују пут до траженог податка, неретко будећи у њему читаве ројеве нових истраживачких идеја и асоцијација. За наше, данас Србима изузетно ненаклоњено време, драгоцени су и најситнији кораци на прибирању података о њиховом духовном делању и стасавању на свим подручјима српских земаља. Овакви прилози ауторима и иницијаторима служе на част јер доприносе васпостављању јединственог српског духовног простора, васпостављању покиданих континуитета, приводе к познатију прегалаштва и прегалаца прошлости и нуде кључеве за проучавање свеколике наше баштине тиме што је на широка врата уводе у научни оптицај, омогућавајући њена нова и плодносна ишчитавања.

На мозаику српске теолошке литературе, овом књигом је попуњена још једна белина и то драгоценим камичком чију је лепоту тешко достићи. А да је и то могуће, надам се да ће нам показати и будућа издања у оквиру ове едиције на која, надамо се, нећемо дуго чекати.

Scandinavian Public Library Quarterly

Scandinavian Public Library Quarterly Volume 43, no. 4 i Volume 44, no. 1. Editor-in-chief Barbro Wigell-Ryynänen, co-editors Jonna Holmgaard Larsen, Tertit Knudsen and Mats Hansson. Norway: National Library of Norway, Denmark: Danish Agency for Libraries and Media, Sweden: Swedish Arts Council; Finland: Ministry of Education and Culture; Nordic Public Library Authorities, 2010 i 2011.

Последњи број *SPLQ* у прошлој години био је посвећен професионалним вештинама библиотекара. Резултате истраживања и правце деловања у овој области, када је реч о Норвешкој, представља Arne Gundersen. О захтевима и настојањима финског Министарства просвете и културе да обезбеди више висококвалификованих библиотекара пише Kirsti Kekki, а о вештинама које ће бити неопходне библи-

отекарима у будућности Ingelise Konrad из Данске. Осим одличног познавања информационих технологија, мораће да буду комуникативни, да добро сарађују с колегама, да имају маркетиншке вештине и способност да успешно преносе своја знања корисницима.

Tom Ahlberg истиче да људи морају да се осећају добродошлим у библиотекама и да оне имају важно место у